

KÖZBESZERZÉSI REFORM

8. SZ. TÁJÉKOZTATÓ: Az ÚJ SZABÁLYOK TÁRSADALMI VETÜLETEI

A közbeszerzésre vonatkozó új szabályok célja többek között az, hogy elősegítsék a környezetvédelem, a társadalmi integráció és az innováció terén kitűzött szakpolitikai célok megvalósítását. Az új szabályozás társadalmi vetületei mindazonáltal nem korlátozódnak a társadalmi befogadásra, hanem kiterjednek az alkalmazandó jogszabályokban rögzített jogok érvényre juttatására is.

- Az új irányelvek „**horizontális szociális záradékot**” tartalmaznak:
 - A záradék világossá teszi, hogy a közbeszerzések során be kell tartani az uniós, nemzetközi vagy tagállami jog, illetve a kollektív egyezmények alapján fennálló környezetvédelmi, szociális és munkajogi kötelezettségeket. Fontos tehát, hogy a tagállamok és a hatóságok ügyeljenek a termelés, az építési beruházás vagy a szolgáltatásnyújtás helyszínére vonatkozó követelmények betartására.
 - Azt a vállalkozást, amely nem tesz eleget ezeknek a kötelezettségeknek, ki lehet zárni a közbeszerzési eljárásból.
 - A hatóságoknak el kell utasítaniuk azokat a kirívóan alacsony árat szabó ajánlatokat, amelyekről bebizonyosodik, hogy az uniós, nemzetközi vagy tagállami jog, illetve a kollektív egyezmények alapján fennálló környezetvédelmi, szociális és munkajogi kötelezettségek be nem tartásán alapulnak. Ez a rendelkezés a szociális dömping elleni küzdelem új eszközeként szolgál.
- A közbeszerzési eljárás során feltételül lehet szabni bizonyos **szociális kritériumokat**:
 - Az ajánlatkérők figyelembe vehetik majd az áruszállítással, a szolgáltatásnyújtással és az építési munkákkal összefüggő **gyártási folyamatokat**. E szempontok mérlegelése alapján dönthetnek úgy, hogy a szerződést annak a vállalkozásnak ítélik oda, amelyik a legtöbb hátrányos helyzetű, pl. tartósan munkanélküli személyt vette föl a közbeszerzési szerződéshez kapcsolódó gyártási folyamatokhoz. Figyelembe vehetik továbbá a munkahelyi körülményeket és a munkavégzés feltételeit, és e tekintetben feltételül szabhatják a törvényben előírtaknál szigorúbb kötelezettségek betartását is.
 - Ezek a kritériumok azonban csakis azokra a munkavállalókra vonatkozhatnak, akik részt vesznek a közbeszerzési szerződéshez kapcsolódó építési, gyártási vagy szolgáltatásnyújtási folyamatokban. Az ajánlatkérők nem szabhatják feltételül tehát, hogy a vállalkozás általános szociális vagy környezetvédelmi politikát alkalmazzon, mert ez a fajta követelmény nem tartozik a közbeszerzés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások sajátosságainak meghatározásába.
- Az új jogszabályok olyan rendelkezéseket is tartalmaznak, amelyek a **társadalmi befogadást** ösztönzik. Az ajánlatkérőknek lehetőségük lesz arra, hogy **fenntartsanak szerződéseket**:

- konkrét létesítményeknek (ún. „védett műhelyeknek”) vagy olyan szociális vállalkozásoknak, amelyek célja a hátrányos helyzetűek társadalmi integrációja – legyen szó árubeszerzésről, szolgáltatásnyújtásról vagy építési beruházásról. Az új szabályok értelmében az ilyen fenntartott szerződéseket csak olyan vállalkozásoknak szabad odaítélni, amelyek alkalmazottjainak több mint 30%-a hátrányos helyzetű munkavállaló;
 - kizárólag bizonyos szociális szolgáltatások esetében és csakis határozott időtartamra (legfeljebb 3 évre) olyan közszolgáltató nonprofit vállalkozásoknak, amelyek a munkavállalók részvételén alapulnak.
- A **szociális, kulturális és egészségügyi** szolgáltatások és az irányelvekben említett néhány további szolgáltatás, pl. a jogi, a szállodai és az étkeztetési szolgáltatások **új egyszerűsített rendszer** hatálya alá fognak tartozni (lásd: 6. sz. TÁJÉKOZTATÓ):
 - Ez a rendszer a 750 000 eurónál nagyobb összegű közbeszerzésekre vonatkozik majd (szemben a többi szolgáltatásra vonatkozó 200 000 eurós küszöbértékkel). A rendelkezés azon a feltételezésen alapul, hogy az ennél alacsonyabb értékű szerződések, amennyiben nem részesülnek európai uniós finanszírozási forrásokból, csakis az érintett tagállam vállalkozásainak érdeklődésére tartanak számot.
 - Az ajánlatkérő szervezeteknek lehetőségük lesz arra, hogy azoknak az ajánlattevőknek ítéljék oda a szerződést, amelyek kielégítik mindazokat a minőségi kritériumokat a szolgáltatások hozzáférhetősége, folytonossága és fenntarthatósága stb. tekintetében, amelyeket az ajánlatkérők meghatározónak tartanak az érintett szolgáltatás szempontjából.
 - Az ilyen eljárások a nemzeti szabályok hatálya alá tartoznak, viszont a közbeszerzők nem tekinthetnek el attól a követelménytől, hogy minden vállalkozást azonos bánásmódban kell részesíteni, valamint hogy megfelelő nyilvánosságot kell biztosítani (egyszerűsített formában) az ajánlati/részvételi felhívásnak és a szerződések odaítélését közlő hirdetménynek.
 - Az új európai uniós szabályok nem sértik a **közszolgáltatások megszervezésére vonatkozó nemzeti jogot**:
 - A tagállamok önállóan döntenek a közszolgáltatások megszervezésének módjáról. Ez azt jelenti, hogy a hatóságok elvégezhetik saját maguk, saját forrásaik felhasználásával az illetékességükbe tartozó közérdekű feladatokat, vagy dönthetnek úgy, hogy külső jogi személyekre bízzák azt.
 - A közbeszerzésekre vonatkozó szabályok csakis akkor alkalmazandók, amikor a hatóságok a szolgáltatások kiszervezése mellett döntenek.
 - A közférán belüli – pl. az önkormányzatok közötti – együttműködés nem tartozik a közbeszerzési szabályok hatálya alá: ezt a fajta együttműködést az új irányelvek külön szabályozzák (lásd: 5. sz. TÁJÉKOZTATÓ).

- Azokat a gazdasági szereplőket, amelyek megsértik egyik vagy másik szabályt, vagy nem tesznek eleget kötelezettségeiknek, **ki kell zárni a közbeszerzési eljárásból**. A hatóságoknak a következő szabályoknak megfelelően kell eljárniuk:
 - Ki kell zárniuk azokat a gazdasági szereplőket az eljárásból, amelyek nem teljesítették adó- vagy járulékfizetési kötelezettségüket, és erről elmarasztaló ítélet született. A kizárás ítélet hiányában is lehetséges, amennyiben az illetékes hatóság bizonyítékkal rendelkezik az adó vagy járulék meg nem fizetéséről.
 - Az említett horizontális szociális záradék be nem tartása esetén a hatóságnak az érintett ajánlatot el kell utasítania.
- Az **alvállalkozásra** vonatkozó konkrét rendelkezések a következők:
 - Az uniós, nemzeti vagy nemzetközi jogból, illetve a kollektív egyezményekből eredő környezetvédelmi, szociális és munkajogi kötelezettségeknek való megfelelést (lásd fent: horizontális szociális záradék) az illetékes nemzeti hatóságoknak biztosítaniuk kell az alvállalkozók vonatkozásában is.
 - Az ajánlatkérő megkövetelheti az ajánlattevőtől, hogy közöljék, a közbeszerzés mely részeit kívánja alvállalkozókra bízni. Bizonyos esetekben a szerződést elnyerő ajánlattevőnek közölnie kell az ajánlatkérővel a bevont alvállalkozók nevét és kapcsolattartási adatait. Ez a kötelezettség adott esetben az alvállalkozók alvállalkozóira is vonatkozik.
 - Így lehetőség van a felelősségi körök pontos megállapítására.
 - Adott esetben az alvállalkozókat közvetlenül az ajánlatkérő fizetheti majd ki.